

Philip Cam

20 AJATTELUN TYÖKALUA

Opas tutkivan ajattelun opettamiseen

Tämä on näyte kirjasta.
Osta koko teos osoitteesta netn.fi

Suomentaneet Danika Harju, Vilma Kärkkäinen & Tuukka Tomperi
Toimittanut Tuukka Tomperi

Ajattelutaidot

*niin & näin
Tampere 2020*

Tämä kirja on julkaistu vuonna 2020 myös painettuna

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

20 Thinking Tools. Collaborative Inquiry for the Classroom

(c) Philip Cam 2006

This translation is published by arrangement with ACER Press.

SUOMENNOS

(c) Danika Harju, Vilma Kärkkäinen, Tuukka Tomperi & Eurooppalaisen filosofian seura ry
(Koneen säätiö on tukenut suomennos- ja toimitustyötä *DemoKrit*-tutkimushankkeessa.)

ISBN-NUMERO

978-952-7189-52-8

KANSI

Katja Hurmerinta

TAITTO

Laura Kunnas

PAINOTYÖ

Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö,
Tallinna 2020

KUSTANTAJA

Eurooppalaisen filosofian seura ry / *niin & näin*

SISÄLLYS

Alkuhuomautus kirjan rakenteesta	06
Johdanto	07
Teoreettinen tausta	13
Käytännön lähtökohdat	18
Tutkimisen työkalut	36
PERUSTASON TYÖKALUPAKKI	39
<i>Kysymysten nelikenttä</i>	<i>40</i>
<i>Ehdotukset</i>	<i>46</i>
<i>Perusteet</i>	<i>49</i>
<i>Samaa mieltä / Eri mieltä</i>	<i>53</i>
<i>Esimerkit</i>	<i>56</i>
<i>Erottelut</i>	<i>58</i>
<i>Rajatapaukset</i>	<i>61</i>
<i>Maalitaulu</i>	<i>64</i>
<i>Ajatuskokeet</i>	<i>68</i>
<i>Peukut</i>	<i>71</i>
KESKITASON TYÖKALUPAKKI	75
<i>Asialistat</i>	<i>76</i>
<i>Vastaesimerkit</i>	<i>80</i>
<i>Kriteerit</i>	<i>83</i>
<i>Yleistäminen</i>	<i>89</i>
<i>Keskustelukartat</i>	<i>92</i>
EDISTYNEEN TASON TYÖKALUPAKKI	97
<i>Tosiasia, arvo, käsite</i>	<i>98</i>
<i>Deduktiivinen päättely</i>	<i>104</i>
<i>Päätelykaaviot</i>	<i>113</i>
<i>Oletukset</i>	<i>116</i>
<i>Erimielisyyškaaviot</i>	<i>120</i>
<i>Viitteet</i>	<i>125</i>
HUOMAUTUS SUOMENNOKSESTA (Tuukka Tomperi)	129
Kirjallisuus	130

ALKUHUOMAUTUS KIRJAN RAKENTEESTA

Tämän kirjan työkalut on luokiteltu alla esitellyn järjestelmän avulla. On tärkeää varmistaa, että oppilaasi osaavat jo kohtuullisen hyvin käyttää edeltäviä työkaluja, ennen kuin etenette seuraavalle tasolle. Yleensä edistymisen tahti vaihtelee oppilaiden luokka-asteen mukaan, ja vanhemmat oppilaat pystyvät etenemään keskitason ja edistyneen tason työkaluihin nopeammin. Edistyminen riippuu tietysti siitä, kuinka paljon aikaa ja vaivaa käytetään työkalujen harjoitteluun, ja sekin vaikuttaa asiaan, onko niiden oppimiseen kiinnitetty huomiota aikaisempina kouluvuosina. Vaikka olen yhdistänyt työkalut suunta-antavasti eri luokka-asteisiin, kaiken ikäisten oppilaiden on opittava käyttämään perustason, keskitason sekä edistyneen tason työkaluja tässä järjestyksessä. Opettajien tulisi myös huomata, että suurinta osaa työkaluista voi käyttää niin alkeellisesti kuin hienostuneemminkin.

PERUSTASO

Nämä työkalut voi esitellä kaikille oppilaille, riippumatta heidän iästään tai lähtökohdistaan. Ne sopivat erityisesti alempien luokkien oppilaille.

KESKITASO

Keskitason työkaluihin oppilaat voi johdattaa sitten, kun he ovat oppineet käyttämään perustason työkaluja. Ne sopivat erityisesti peruskoulun keskimmäisten luokka-asteiden oppilaille.

EDISTYNYT TASO

Edistyneen tason työkalut vaativat jonkin verran loogista ymmärrystä ja/tai kykyä abstraktiin ajatteluun. Ne sopivat erityisesti yläkouluikäisille oppilaille ja lukiolaisille, mutta niihin voi opastaa myös kokeneita oppilaita kuudennella luokalla.

JOHDANTO

Kuvitellaanpa sellainen tilanne, että oppilaat valmistuisivat kouluistamme lähes täysin laskutaidottomina – millaista paheksuntaa siitä heräisikään. Kuvittele sitten, että he osoittautuisivat jotenkin lukutaidottomiksi – kuinka kauhistunut yhteiskunta olisi. Mutta oppilaat todellakin lähtevät kouluistamme käytännössä ilman monia keskeisiä ajattelutaitoja, eli *epäsokraattisina*, ja sitä tuskin huomataan. Tämä ei toisaalta yllätä, sillä eihän ’laskutaidottoman’ ja ’lukutaidottoman’ rinnalla juurikaan käytetä termiä ’ajattelutaidoton’, ’epäsokraattisesta’ puhumattakaan. Siitä huolimatta viittaa aivan verrattavissa olevaan asiaan, joka on niin perustavanlaatuinen, että se vaatii mitä vakavinta huomiota.

Johdan sanan ’epäsokraattinen’ Sokrateesta. Sokrates kävi mielellään keskusteluja kaikenikäisten ihmisten kanssa tavoitteenaan saada heidät ajattelemaan elämän keskeisiä kysymyksiä itsenäisesti. Hänen mielestään elämä ilman tutkiskelua ei ollut elämisen arvoista, ja sellainen ennakkoluuloton tutkiminen, jota hän harjoitti toisten ihmisten kanssa, oli juuri paras tapa elää.¹ Tätä termiä käyttäessäni en tarkoita, että meidän pitäisi käydä oppilaiden kanssa sokraattista dialogia luokkahuoneessa. Jos tarkastelisimme lähemmin Sokrateen toimintatapaa, emme välttämättä hyväksyisi hänen metodejaan kaikilta osin, ja saattaisimme jopa kysyä, onko hyvässä elämässä tärkeintä sittenkään sellainen tieto jota hän etsi. Silti ei ole epäilystäkään, että taito pohtia elämässä kohtaamiamme kysymyksiä ja ongelmia, kyky tutkia elämän mahdollisuuksia, arvostaa vaihtoehtoisia näkökantoja, arvioida kriittisesti lukemaamme ja kuulemaamme, tehdä tarkoituksenmukaisia erotteluja ja havaita olennaisia yhteyksiä, ja yleensäkin kyky tehdä järkeviä ratkaisuja, ovat jokaisen sellaisen ihmisen valmiuksia, joka on oppinut ajattelemaan tehokkaasti. Ja jos ihminen ei kykene pätevään itsenäiseen ajatteluun näillä tavoilla, hän on epäsokraattinen. Väitänkin, että koulujärjestelmämme ei onnistu opettamaan ihmisille itsenäistä ajattelua läheskään riittävässä määrin.

Pyrimme opettamaan ihmiset järkeilemään matemaattisesti ja lukemaan sujuvasti – toki kouluja vaaditaan jatkuvasti opettamaan nämäkin asiat paremmin kuin ne nyt tekevät. Yritämme opettaa ihmisiä ymmärtämään eri oppiaineita ja aihepiirejä, jotka muodostavat opetussuunnitelman perustan (tällä ymmärryksellä on tosin tapana tukeutua vahvasti muistiin painamiseen ja rutiininomaiseen toistoon). Huomiota ei kuitenkaan kiinnitetä juuri lainkaan siihen, että ihmiset opetettaisiin *ajattelemaan hyvin oman elämänsä kontekstissa* koulun ulkopuolella, niissä jokapäiväisissä sosiaalisissa tilanteissa, yhteiskunnassa, perheessä ja yksityiselämässä, joissa suurin osa päätöksistä ja teoista tapahtuu. Tarjolla on tukiopetusta lukemiseen, mutta ei ole ajattelutaitojen tukiopetusta, joka pelastaisi epäsokraattisen oppilaan. Ajattelutaitoihin kohdistetaan tavallisesti koulussa huomiota lähinnä tavoilla, joilla on parhaimmillaankin vain hajanaista vaikutusta ajattelemiseen jokapäiväisen elämän piirissä. Enimmäkseen sopiva harjoitus jää kokonaan puuttumaan.

Tämä johtaa yhteiskunnalliseen ja henkilökohtaiseen tragediaan. Aivan liian usein yksilöt, perheet, organisaatiot, yhteisöt ja yhteiskunnan osa-alueet joutuvat tulemaan toimeen huonosti harkittujen päätösten, viallisen järjelyn, vinoutuneiden arvioiden, perustelemattomien menettelytapojen, kapeiden näkökulmien, tarkastelemattomien arvojen ja epätydyttävän elämän seurausten kanssa.

Jos ihmiset olisivat parempia kysymään tarkoituksenmukaisia kysymyksiä, ilmaisemaan ongelmia ja kiistoja, kuvittelemaan elämän mahdollisuuksia, näkemään mihin asiat johtavat, arvioimaan mahdollisia vaihtoehtoja, käymään keskusteluja toistensa kanssa ja ajattelemaan yhteistyössä, olisimme kaikki paremmassa tilanteessa.

Laaja-alainen edistys tällaisissa kyvyissä ei olisi patenttiratkaisu eikä parannus kaikkiin elämän eteemme tuomiin ikävyvyksiin, mutta varmasti se olisi yksi merkittävimmistä koulutuksellisista saavutuksista, joita voimme kuvitella elämän ja yhteiskunnan ongelmien selättämiseksi. Lääketieteellisen rinnastuksen tehdäkseen: mikään kehittynyt yhteiskunta ei sietäisi pidäkkeetöntä endeemistä sairautta samalla tavalla kuin kärsimme yhteiskunnassamme laajalle levinneen huonolaatuisen ajattelun seurauksista. Jotakin täytyy tehdä.

Tämä kirja on suunniteltu auttamaan opettajia kohentamaan tilannetta. Se tarjoaa käytännön keinoja, joilla voidaan opastaa oppilaita kehittämään kykyään ajatella kaikenlaisia ongelmia ja kysymyksiä.

Kirjassa hahmotellaan valikoima ajattelun työkaluja, joiden käyttäjinä oppilaat kehittyvät harjoitellessaan niiden kanssa säännöllisesti opetuskeskusteluissa ja pienryhmätyöskentelyssä. Niiden oppimisesta on hyötyä koko loppuelämän ajaksi.

Monet kokoamistani työkaluista ovat jossain määrin tuttuja niin sinulle kuin oppilaillesikin. On kuitenkin eri asia käyttää näitä työkaluja suhteellisen kouluttamattomalla ja intuitiivisella tavalla kuin käyttää niitä omaksuttuaan tietoisesti ja perusteellisesti tietoa niiden käytöstä. Tietoisien harjoittelun jälkeen työkalujen käyttäjä tajuaa sekä sen mihin niistä milloinkin kannattaa tarttua että kuinka niitä käytetään tehokkaasti. Ei esimerkiksi riitä, että oppilaat kasvatetaan vastaamaan opettajan kehotuksiin esittää asiaankuuluva perustelu jollekin väitteelleen. Heidän täytyy kehittää omaa tottumustaan esittää ja etsiä perusteita aina kun on tarkoituksenmukaista tehdä niin. Heidän täytyy ymmärtää mitä ovat tekemässä, ja he voivat oppia tekemään sen yhä taidokkaammin ja sivistyneemmin.

Kuten varmasti myöhemmin huomaat, kirjassa suosittelimissani opetuksen ja opiskelun aktiviteeteissa avautuu lukemattomia tilaisuuksia, joissa oppilaat vaistomaisesti tekevät älyllisiä siirtoja tai joissa voit pyytää heitä tekemään niitä. Näiden siirtojen korostaminen niiden tapahtumishetkellä, niihin kehottaminen ja niiden tietoisien käytön tukeminen ovat toiminnan keskeisiä osia. Sen lisäksi olen huomannut hyvin hyödylliseksi, että oppilaille annetaan tehtäviä, jotka nimeltä mainiten esittelevät ja avoimesti vahvistavat työkaluja, joita käytetään näiden älyllisten siirtojen tekemiseen. Tämä kirja tarjoaa opettajalle tarvittavat apukeinot tämänkaltaiseen opetukseen.

Työkalupakkien esittely

Ei ole koskaan liian varhaista ryhtyä opettamaan oppilaitamme ajattelemaan. Ja varhain tulisi aloittaakin, jos haluamme saada aikaan todella kasvattavia vaikutuksia. Opettajat voivat kuitenkin mukauttaa suurimman osan tämän kirjan aktiviteeteista sopimaan melkein minkä ikäisille oppilaille tahansa. Iästä riippumatta oppilaat keräävät työskentelyn ja tuen avulla vähitellen omaan työkalupakkiinsa valikoiman erilaisia työvälineitä.

Yleiskatsauksessa työkalut on jaettu kolmeen ryhmään. Ne koostuvat *perustason* työkalupakista, johon voimme lisätä sarjan *keskitason* työkaluja, ja sitten vielä joukon *edistyneen tason* työkaluja. Perustason työkalut pohjustavat kaiken muun, joten niiden käyttämiseen on ensinnä harjaannuttava niin hyvin, että niistä muodostuu tavallinen osa ajatteluprosesseja. Keskitason työkalut voi esitellä sitten, kun tuntuu, että oppilaat ovat niihin valmiita. Edistyneen tason työkalut ovat älyllisesti haastavampia, ja ne ovat todennäköisesti monien oppilaiden taitojen ulottumattomissa ennen kuin he siirtyvät peruskoulun ylemmille luokille.

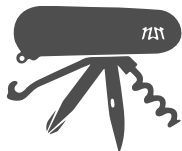
Seuraavan sivun taulukossa luetteloidaan työkalut, joita kustakin kolmesta pakista löytyy. Suurinta osaa perustason työkaluista hyödynnetään missä tahansa yksinkertaisessakin opetuskeskustelussa. Keskustelu ei voi edetä ilman ongelmia tai kysymyksiä. Vaikka opettaja voi aluksi alemmilla luokilla esittää kysymykset itse, on toivottavaa, että siirrytään oppilaiden kysymyksiin niin pian kuin mahdollista. Silloin voit huomata, että *kysymysten nelikenttä* on todella hyödyllinen väline oppilaiden kysymysten laadun kehittämisessä. Ongelmien tutkimista ei myöskään voi edistää ilman oppilaiden *ehdotuksia*, ja tutkimisessa ei ole kriittistä terää, ellei siinä pohdita *samaa mieltä* ja

eri mieltä olemista *perustelujen* esittämisen ja vertailemisen kautta. Näistä muodostuu keskustelun etenemisessä käytettäviä työkaluja. On myös luonnollista, että oppilaat esittävät esimerkkejä ja tekevät erotteluja edetessään. On kuitenkin kaksi eri asiaa, että yhtäältä oppilaat esittävät *esimerkkejä* tai tekevät *erotteluja* satunnaisesti keskustelun aikana, ja toisaalta heille tarkoituksella opetetaan esimerkkien monia käyttötarkoituksia tai opastetaan heitä erotteluiden tekemisen taitoon. Heidän täytyy oppia käyttämään niitä työkaluina pohdiskelevassa älyllisessä toiminnassa. Opettaja voisi siis esimerkiksi korostaa erityisesti erottelujen tekemisen oppimista useiden sessioiden ajan ja täydentää sitä erittelyharjoituksilla, jotta oppilaat kehittyvät kohtuullisen

taitaviksi työkalun peruskäytössä. Samalla tavalla voi vuorostaan esitellä *ajatuskokeiden* ja *rajatapausten* käyttöä sekä *maalitaulun* kaltaista välinettä. *Peukuiksi* kutsumani reflektiivinen väline opettajien kannattaa puolestaan esitellä luokassa varhaisessa vaiheessa, sillä se antaa oppilaille keinon arvioida itse harjoituksiaan ja pohtia, miten he voisivat parantaa niitä.

Kun alat käyttää oppilaiden kysymyksiä keskustelun pohjana, huomaat pian *asialistojen* hyödyn työskentelylle. Suosittelen myös, että opettajat hyödyntävät *keskustelukarttoja* heti, kun he alkavat johdattaa oppilaita keskitason työkaluihin, jotta he voivat pitää kirjaa yhä monimutkaisemmaksi käyvästä keskustelusta. *Vastaesimerkit*, *kriteerit* ja *yleistäminen* voidaan esitellä peräkkäin, ja niidenkin käyttö vaatii keskustelun kulkua selkeyttävää kartoittamista.

Tosiasia, *arvo*, *käsite* antaa oppilaille edistyneen tason työkalun analysoida kysymyksiä ja löytää pidemmälle meneviä uusia kysymyksiä, jotka voivat olla välttämättömiä heidän tutkimuksilleen. Muodollisen *deduktiivisen päättelyn* esittely sekä erityyppiset kaaviot, jotka voivat auttaa oppilaita jäsentämään ja seuraamaan keskustelua, täydentävät edistyneen tason työkalujen sarjan. Kaavioita esitellessään opettajien tulisi aloittaa *päätelykaavioista* ja edetä *oletuksiin* ja *erimielisyyskaavioihin* vasta sitten, kun päätelykaavioiden käyttö ymmärretään kunnolla.

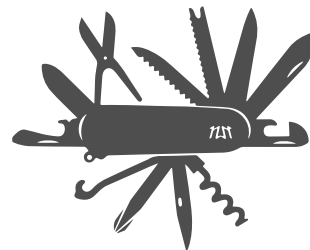
PERUSTASON TYÖKALUT

Kysymysten nelikenttä
Ehdotukset
Perusteet
Samaa mieltä
/eri mieltä
Esimerkit
Erottelyt
Rajatapaukset
Maalitaulu
Ajatuskokeet
Peukut

KESKITASON TYÖKALUT

Asialistat
Vastaesimerkit
Kriteerit
Yleistäminen
Keskustelukartat

EDISTYNEEN TASON TYÖKALUT

Tosiasia, arvo, käsite
Deduktiivinen päättely
Päätelykaaviot
Oletukset
Erimielisyyskaaviot

Heti aluksi on syytä antaa kolme yleistä neuvoa näiden työkalujen hyödyntämisestä:

- 1** *Keskustelulle ei ole korviketta:* Vaikka monet työkalut voidaan esitellä oppilaille harjoitusten ja varta vasten laadittujen aktiviteettien avulla, on vastustettava houkutusta suhtautua näihin työkaluihin menetelminä, jotka voi opettaa niin, etteivät oppilaat opi käyttämään niitä keskustelussa. Ryhmäkeskustelujen ja keskustelua sisältävien pienryhmäaktiviteettien tulisi olla ensisijaiset keinot, joilla oppilaat oppivat käyttämään työkaluja. Hylkään tässä yleisen oletuksen, jonka mukaan ajattelutaitoja voisi tehokkaasti opettaa irrallaan monipuolisista sisällöistä ja ilman oppilaiden aitoa pyrkimystä tutkia todellisia ongelmia. Perustelen väitteeni seuraavassa luvussa, joka käsittelee tämän teoksen teoreettista taustaa, mutta nyt riittänee kun sanon, että näin työkalut kaikkein luontevimmin siirtyvät oppilaiden totunnaisiin ajattelutapoihin.
- 2** *Säilytä tasapainoinen lähestymistapa:* Jokainen suhteellisen onnistunut keskustelu sisältää oppilaiden monia intuitiivisia yrityksiä tehdä älyllisiä siirtoja, mikä antaa sinulle mahdollisuuksia suunnata niihin huomiota ja opettaa niiden kunnollista käyttöä. Mutta varo laittamasta oppilaidesi harteille liian painavaa kognitiivista lastia. Se häiritsee ajattelun vaikiintumisen prosessia ja keskustelusta saatavaa iloa. Sinun täytyy löytää tasapaino, annatko keskustelun jatkua vai ohjaatko huomion älyllisiin menettelytapoihin. Älä esittele uusia työkaluja ennen kuin edeltävät ovat läpäisseet alun opetteluvaiheen, ja oppilaasi ovat tottuneet käyttämään niitä. Opetteluvaiheessa on tarpeen puuttua keskusteluun tasaisin välein, mutta tarve vähenee, kun työkalusta tulee tavanomainen osa oppilaiden keskusteluja. Jos yrität tarjota liian paljon älyllistä välineistöä liian nopeasti, raskautat keskustelua puuttumalla siihen liian usein.
- 3** *Tee työkaluista niin näkyviä kuin mahdollista:* Varmista, että teet työkaluista niin näkyviä ja konkreettisia kuin mahdollista. Erityisesti nuorten oppilaiden kanssa suosittelen, että käytät työkalupakin ideaa ja pyydät heitä kuvittelemaan sellaisen mielessään. Työkalua ensimmäistä kertaa harjoiteltaessa pane heidät ajattelemaan sen sijoittamista heidän omaan pakkiiinsa, ja sen jälkeen pyydä heitä kuvittelemaan siihen tarttumista, kun sille on tarvetta. Voit jopa tehdä jonkinlaisen konkreettisen ajattelutyökalujen pakin opetuksen apuvälineeksi ja pitää työkalujen kuvia tai nimiä siinä. Sinun tulisi rohkaista oppilaitasi tunnistamaan käyttämänsä työkalut niiden nimillä sekä laittaa heidän opettelemissa työkalujen nimet näkyville luokkahuoneeseen. Myös se auttaa, jos pidät esillä oppilaiden töitä niin, että he voivat helposti tunnistaa niistä omat onnistumistensa työkalujen käytössä.

niin & näin -kirjoissa ilmestynyt

1. Mikko Lahtinen (toim.), *Henkinen itsenäisyys*
2. Martin Heidegger, *Silleen jättäminen*
3. Ralph Waldo Emerson, *Luonto*
4. Pekka Passinmäki, *Kaupunki ja ihmisen kodittomuus*
– *Filosofinen analyysi rakentamisesta ja arkkitehtuurista*
5. Quentin Skinner, *Kolmas vapauden käsite*
6. Pertti Ahonen, *Vireällä mielellä – Ymmärtämisen ja eettisyyden mielialat*
7. Julien Offray de La Mettrie, *Ihmiskone*
8. T. P. Uschanov, *Wittgenstein in Finland – A Bibliography 1928–2002*
9. Mika Hannula, Juha Suoranta & Tere Vadén, *Otsikko uusiksi*
– *Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat*
10. Tommi Wallenius, *Filosofian toinen – Levinas ja juutalaisuus*
11. Daniel Juslenius, *Suomen onnettomuus – De Miseriis Fennorum*
12. Michel Onfray, *Kapinallisen politiikka – Tutkielma vastarinnasta ja taipumattomuudesta*
13. J. J. F. Perander, *Yhteiskunta uutena aikana & muita kirjoituksia*
14. Jussi Backman, *Omaisuus ja elämä*
– *Heidegger ja Aristoteles kreikkalaisen ontologian rajalla*
15. Niccolò Machiavelli, *Castruccio Castracanın elämä*
16. Jukka Paastela (toim.), *Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyyseja*
17. Lauri Mehtonen, *Moderniteetin jäljillä*
– *Tekstejä aistisuudesta, tiedosta ja sivistyksestä*
18. Arthur Schopenhauer, *Taito olla ja pysyä oikeassa*
– *Eristinen dialektiikka*
19. Juha Drufva, *Unohdettuja ajatuksia etsimässä*
20. Juha Varto & Hakim Attar, *Syvä laulu*
21. Jussi Backman & Miika Luoto (toim.), *Heidegger – Ajattelun aiheita*
22. Kari Väyrynen, *Ympäristöfilosofian historia – Maaäitimyytistä Marxiin*
23. Tere Vadén, *Karhun nimi – Kuusi luentoa luonnosta*
24. Guy Haarscher, *Tunnustuksettomuus*
25. José Ortega y Gasset, *Ajatuksia tekniikasta*
26. Tapani Kilpeläinen (toim.), *Kääntökirja*
– *Kirjoituksia kääntämisen filosofiasta*
27. Martin Heidegger, *Tekniikka ja käänne*
28. Simone Weil, *Juurtuminen – Alkusoitto ihmisvelvollisuuksien julistukselle*
29. Mika Hannula, *Suomalaisuudesta – Erään sukupolven tarina*
30. Friedrich Nietzsche, *Tragedian synty*
31. Edmund Husserl, *Geometrian alkuperä – Johdanto Jacques Derrida*
32. William James, *Pragmatismi*
– *Uusi nimi eräille vanhoille ajattelutavoille*
33. Tuukka Tomperi & Hannu Juuso (toim.), *Sokrates koulussa*
– *Itsenäisen ja yhteisöllisen ajattelun edistäminen opetuksessa*
34. Juha Varto, *Tanssi maailman kanssa – Yksittäisen ontologiaa*

35. Giorgio Colli, *Nietzschen jälkeen – Miten tullaan filosofiksi*
36. Fjodor Dostojevski, *Talvisia merkintöjä kesän vaikutelmista*
37. Miguel de Unamuno, *Traaginen elämäntunto*
38. Joyce Carol Oates, *Nyrkkeilystä*
39. Martin Heidegger, *Esitelmiä ja kirjoituksia osa II*
40. E. M. Cioran, *Hajoamisen käsikirja*
41. Marie-France Daniel, Louise Lafortune, Richard Pallascio & Pierre Sykes, *Matildan ja Taavetin matemaattiset seikkailut*
42. Marie-France Daniel, Louise Lafortune, Richard Pallascio & Pierre Sykes, *Matildan ja Taavetin seikkailut tieteen maailmassa*
43. Oscar Brenifier, *Keskusteleva opetus*
44. Maughn Gregory, *Filosofiaa lapsille ja nuorille*
45. Marie-France Daniel, Louise Lafortune, Richard Pallascio & Pierre Sykes, *Filosofoidaan matematiikasta ja luonnontieteistä*
46. John Dewey, *Taide kokemuksena*
47. Pierre Hadot, *Mitä on antiikin filosofia?*
48. Martin Heidegger, *Mitä on metafysiikka?*
49. Ann Margaret Sharp, *Nukkesairaala*
50. Ann Margaret Sharp & Laurance Joseph Splitter, *Kuka minä olen?*
– *Nukkesairaalan opettajanopas*
51. Sami Pihlström, *Elämän ongelma – Filosofian eettinen ydin*
52. Normand Baillargeon, *Älyllisen itsepuolustuksen pikakurssi*
53. Beate Børresen, Bo Malmhøst & Tuukka Tomperi, *Ajatellaan yhdessä*
– *Taitavan ajattelun työkirja*
54. Roger-Pol Droit, *Filosofoidaan lasten kanssa*
55. Leena Kurki & Tuukka Tomperi, *Väittely opetusmenetelmänä*
– *Kriittisen ajattelun, argumentaation ja retoriikan taidot käytännössä*
56. Ludwig Wittgenstein, *Ajatusliikkeitä*
– *Päiväkirjat 1930–1932 & 1936–1937*
57. Simo Kyllönen, Juhana Lemetti, Niko Noponen & Markku Oksanen (toim.), *Kiista yhteismaista – Garrett Hardin ja selviytymisen politiikka*
58. Herbert Marcuse, *Taiteen ikuisuus*
59. Heinrich Heine, *Romantiikan koulu*
60. Matthew B. Crawford, *Elämän korjaajat*
– *Kädentaitojen ja käytännöllisen ammattityön ylistys*
61. Tapani Kilpeläinen, *Itsemurhan filosofia*
62. Julian Baggini & Peter S. Fosl, *Etiikan pikkujättiläinen*
63. Friedrich Hölderlin, *Teokset*
64. Michel de Certeau, *Arkipäivän kekseliäisyys I – Tekemisen tavat*
65. Antti Salminen & Tere Vadén, *Energia ja kokemus*
– *Naftologinen essee*
66. Michel Foucault, *Klinikan synty*
67. Julian Baggini & Peter S. Fosl, *Ajattelun pikkujättiläinen*
68. Ermanno Bencivenga, *Olipa toisen kerran*
– *52 ajattelemisen arvoista satua*

69. Ville Lähde, *Niukkuuden maailmassa*
70. Michel de Certeau, Luce Giard & Pierre Mayol, *Arkipäivän kekseliäisyys 2 – Asuminen, ruuanlaitto*
71. Michel Foucault, *Parhaat*
72. Pia Houni & Perttu Salovaara (toim.), *Filosofi tavattavissa – Ajatuksia filosofisesta elämästä*
73. Vera Tripodi, *Sukupuolen filosofia*
74. Roberto Casati & Achille C. Varzi, *Ylittämättömiä yksinkertaisuuksia – 39 filosofista kompakertomusta*
75. Eduard Hanslick, *Musiikille ominaisesta kauneudesta – Yritys säveltaiteen estetiikan uudistamiseksi*
76. Mestari Eckhart, *Jumalallisen lohdutuksen kirja*
77. Tapani Kilpeläinen, *Silmät ilman kasvoja – Kauhu filosofiana*
78. David Hume, *Keskusteluja luonnollisesta uskonnosta*
79. Fjodor Dostojevski, *Kulta-aika taskussa – Kirjoituksia Venäjän maasta ja hengesta*
80. Stephen Toulmin, *Argumentit – Luonne ja käyttö*
81. bell hooks, *Rakkaus muuttaa kaiken*
82. Georges Bataille, *Uskontoteoria*
83. Kenan Malik, *Monikulttuurisuus*
84. Dani Rodrik, *Globalisaation paradoksi – Miksi globaalit markkinat, valtiot ja demokratia eivät sovi yhteen?*
85. Hannele Huhtala, Sami Syrjämäki & Jarkko S. Tuusvuori, *Ajatuspajoista innovaatiokumppanuuksiin. Tapaus Filosofian Akatemia – Raportti uusimmasta valmennuskonsultoinnista ja julkisen järjenkäytön ohentuvasta kriittisyydestä*
86. Kenan Malik, *Moraalin suuntaa etsimässä – Etiikan maailmanhistoria*
87. J. L. Austin, *Näin tehdään sanoilla*
88. Edmund Husserl, *Filosofia ankarana tieteenä*
89. Peter Marshall, *Reformaatio*
90. Tuukka Tomperi, *Filosofianopetus ja pedagoginen filosofia – Filosofia oppiaineena ja kasvatuksena*
91. Jukka Mikkonen, *Metsäpolun filosofiaa*
92. Fredrik Lång, *Kuva ja ajatus*
93. Jan-Werner Müller, *Mitä on populismi?*
94. Graham Priest, *Logiikka*
95. Aldo Leopold, *Sand Countyn almanakka ja luonnoksia sieltä täältä*
96. Elio Lugaresi, *Uni – Sikeydet ja vaikeudet*
97. Sami Syrjämäki (toim.), *Vapaus*
98. Antti Salminen & Tere Vadén, *Elo ja anergia*
99. Sara Ahmed, *Tunteiden kulttuuripolitiikka*
100. André Spicer, *Paskanjauhantabisnes*
101. Michael Pollan, *Toinen luonto – Puutarhurin oppivuodet*
102. Guillaume le Blanc, *Juoksu – Fyysisiä mietiskelyjä*

103. Vesa Oittinen, *Marx ja moderni*
– *Jatkuvuuksia ja katkoksia Marx-kuvassa*
104. Alva Noë, *Omituisia työkaluja – Taide ja ihmisluonto*
105. Lev Šestov, *Tolstoin ja Nietzchen käsitys hyvästä*
– *Filosofiaa ja saarnaa*
106. Richard Osborne & Ralph Edney, *Filosofia aloittelijoille*
107. Michael Freeden, *Mitä on ideologia?*
108. Silvia Bovenschen, *Vanheneminen – Muistiinpanoja*
109. Donatella Di Cesare, *Pysyvästi vieraana – Muuttoliikkeen filosofiaa*
110. Matthew Lipman, *Ajattelu kasvatuksessa*
– *Kasvatusfilosofinen johdatus ajattelun taitojen opettamiseen*
111. Philip Cam, *20 ajattelun työkalua*
– *Opas tutkivan ajattelun opettamiseen*
112. bell hooks, *Mies tahtoo muuttua – Miehet, maskuliinisuus ja rakkaus*